

Broj: I-ZD-1-89/13

Dana: 23. septembra 2013.

NOVI SAD

Postupajući u postupku pokrenutom po sopstvenoj inicijativi prema Domu „Veternik“ u Veterniku, u predmetu nebezbednog uklanjanja opasnog medicinskog otpada iz dvorišta ustanove i izazivanje opasnosti po bezbednost i zdravlje korisnika Doma i zaposlenih u njemu, u skladu sa članom 33 stav 1 alineja 2 Pokrajinske skupštinske odluke o Pokrajinskom ombudsmanu („Sl. list AP Vojvodine“ broj 23/02, 5/04, 16/05 i 18/09) Pokrajinski ombudsman

UTVRĐUJE

Dom „Veternik“ u Veterniku, odnosno zaposlena dežurna vaspitačica Doma u vreme spornog događaja (otkopavanja opasnog medicinskog otpada iz dvorišta ustanove) učinila je nepravilnost u radu, jer nije postupala u najboljem interesu korisnika Doma kada im je dozvolila da učestvuju u otkopavanju opasnog otpada, čime je ugrozila njihovu bezbednost i zdravlje.

Direktor ustanove u vreme kada je do propusta došlo, nije ispitao i utvrdio odgovornost svih aktera u sporom događaju, niti je obavestio nadležne organe o problemu sa upravljanjem medicinskim otpadom, uključujući i nadležnu sanitarnu, zdravstvenu i inspekciju za zaštitu životne sredine.

Propust u radu ustanove sastoji se i u tome što uprava Doma ne vrši blagovremeno reviziju primenjenog oblika socijalne zaštite u odnosu na korisnike Doma, što je obaveza institucije socijalne zaštite.

Navedene nepravilnosti predstavljaju povredu odredbe Zakona o socijalnoj zaštiti („Sl. glasnik RS“, br. 24/2011) kojom je propisano da se usluge socijalne zaštite pružaju u skladu sa najboljim interesom korisnika, a da se domskim smeštajem detetu i mladoj osobi obezbeđuje stanovanje i zadovoljenje osnovnih životnih potreba, zdravstvena zaštita i pristup obrazovanju.

Povređene su i odredbe Zakona o upravljanju otpadom („Sl. glasnik RS“, br. 36/09 i 88/10) kojima su uređena sva pitanja od značaja za upravljanje otpadom čiji je cilj da se obezbede i osiguraju uslovi kako se ne bi ugrozilo zdravlje ljudi i životna sredina, a to su pre svega odredbe o upravljanju ovim otpadom (skladištenje, tretman ili odlaganje otpada), kao i kojim nadležnim organima je ustanova bila u obavezi da se obrati u cilju rešavanja postojećeg problema.

Nisu poštovane ni odredbe Pravilnika o upravljanju medicinskim otpadom („Sl. glasnik RS“, br. 78/2010) kojim se bliže definišu mere upravljanja medicinskim otpadom, koje obuhvataju sakupljanje, razvrstavanje, pakovanje, obeležavanje, skladištenje, transport, tretman ili bezbedno odlaganje medicinskog otpada.

Bez obzira na nespornu činjenicu da zbog proteka vremena (sporni događaj se desio 2011. godine) nije moguće voditi postupak i utvrđivati odgovornost Uprave ustanove i/ili dežurne vaspitačice, jer je nastupila zastarelost, u cilju otklanjanja utvrđenih nedostataka za ubuduće, Pokrajinski ombudsman upućuje Domu „Veternik“ u Veterniku sledeću

PREPORUKU

Dom „Veternik“ u skladu sa Zakonom o upravljanju otpadom i Pravilnikom o upravljanju medicinskim otpadom, izvršice bezbedno odlaganje preostalog medicinskog otpada iz dvorišta ustanove, kao i svako buduće tretiranje medicinskog otpada, kako bi se otklonila opasnost od štetnog dejstva otpada na zdravlje korisnika usluga Doma i životnu sredinu. O svim preduzetim aktivnostima i eventualnim problemima sa kojima bi se ustanova eventualno suočila, dužna je da bez odlaganja obavesti sve nadležne organe.

Direktor ustanove je u obavezi da kontroliše zakonitost rada svih zaposlenih u ustanovi, a posebno u pogledu toga da li se korisnicima pružaju usluge socijalne zaštite u skladu sa najboljim interesom korisnika, te je u obavezi da u slučaju eventualne sumnje u nepravilnost u njihovom radu, ispita i utvrdi odgovornost zaposlenog, na koje je ovlašćen zakonom.

Ustanova je u obavezi da blagovremeno u zakonskim rokovima u saradnji sa nadležnim organima izvrši revizije primenjenog oblika socijalne zaštite u odnosu na korisnike Doma, a što je u konkretnom slučaju izostalo.

Dom „Veternik“ je u obavezi da obavesti Pokrajinskog ombudsmana o načinu odlaganja preostalog medicinskog otpada iz dvorišta ustanove, kao i o odlukama koje su donete po vanrednoj reviziji primenjenog oblika socijalne zaštite u odnosu na određen broj korisnika Doma, u roku od 15 dana od dana prijema ove preporuke.

Ova preporuka objaviće se na internet prezentaciji Pokrajinskog ombudsmana po njenom uručenju Domu „Veternik“ u Veterniku.

OBRAZLOŽENJE

Pokrajinski ombudsman je putem štampanih i elektronskih medija i na osnovu razgovora sa korisnikom usluga Doma B. G. došao do saznanja o događaju za koji nije precizirano u kom periodu se dogodio, u kojem su korisnici Doma „Veternik“ u Veterniku pod prinudom zaposlenih (vaspitača, psihologa i medicinskog radnika) rukama iskopavali opasan medicinski otpad (neupotrebljive lekove, igle, špriceve i sl.) koji je bio zakopan u dvorištu ustanove.

Pokrajinski ombudsman je procenio da okolnosti opisanog slučaja ukazuju na mogućnost povrede prava dece, da su na ovaj način potencijalno ugroženi bezbednost i zdravlje korisnika Doma „Veternik“ u Veterniku (mogućnost povređivanja i širenja infekcija), te da postoje elementi potencijalne prinude (namerne ili iz nehata) prema posebno ranjivoj grupi dece sa smetnjama u razvoju. Imajući u vidu navedeno, Pokrajinski ombudsman po sopstvenoj inicijativi pokrenuo je postupak prema Domu „Veternik“ u Veterniku. Postupak je pokrenut sa ciljem da se utvrde sve okolnosti spornog događaja, da li su u otkopavanju opasnog medicinskog otpada učestvovali korisnici Doma i da li je postojala prinuda prema njima.

Domu „Veternik“ upućen je zahtev da se izjasni o tome kada se desio sporni događaj (ukoliko je snimak autentičan) i ko je tada bio dežurni vaspitač u Domu; da li je utvrđeno koja deca - korisnici Doma su otkopavala medicinski otpad, ko je otkopavanje naložio i iz kog razloga, te da li su to deca radila pod prinudom; ko je i kada zakopao (deponovao) medicinski otpad i zbog čega je trebalo da bude otkopan, posebno zašto su to radila deca, a ne zaposleni u ustanovi ili po predlogu Uprave za to nadležne ustanove/organi/lica, imajući u vidu poseban postupak odlaganja propisan Zakonom o upravljanju otpadom i Pravilnikom o upravljanju medicinskim otpadom; da li je direktor ustanove pokrenuo i kada, postupak utvrđivanja odgovornosti aktera u ovom događaju, odnosno da li je obavestio nadležne organe uključujući i inspekcije, te da li je izvršen inspekcijski nadzor od strane nadležnih organa, sanitarne, zdravstvene i inspekcije za zaštitu životne sredine kao i Pokrajinskog sekretarijata za zdravstvo, socijalnu politiku i demografiju, koji vrši nadzor nad zakonitošću rada ustanova socijalne zaštite. Potom, budući da se u medijima navodilo da su postojali elementi prinude prema korisnicima Doma da iskopavaju medicinski otpad, da li je utvrđeno eventualno postojanje institucionalnog nasilja prema korisnicima, kako je to predviđeno Posebnim protokolom za zaštitu dece u ustanovama socijalne zaštite od zlostavljanja i zanemarivanja.

Povodom ovog događaja Pokrajinski ombudsman uputio je zahtev za izjašnjenje i od Pokrajinskog sekretarijata za zdravstvo, socijalnu politiku i demografiju o tome da li su nadležne inspekcije ovog Sekretarijata postupale po prijavi ovog događaja, pre nego što je on dospelo u žižu javnosti putem štampanih medija, te ukoliko jeste, šta je utvrđeno i povodom utvrđenog preduzeto, a posebno da li je Sekretarijat u skladu sa čl. 167. stav 2. i 168. stav 2. Zakona o socijalnoj zaštiti („Sl. glasnik RS“, br. 24/2011) izvršio inspekcijski nadzor nad zakonitošću i stručnim radom ustanove i koje su mere izrečene, odnosno da li je utvrđena odgovornost uprave i/ili vaspitača ustanove.

Nakon zatraženih izjašnjenja Pokrajinski ombudsman je dobio sledeća izjašnjenja:

Dopisom broj 129-55-62/2013 od 13.08.2013. godine Pokrajinski sekretarijat za zdravstvo, socijalnu politiku i demografiju se izjasnio da je ovaj organ u saradnji sa inspektorima Ministarstva rada, zapošljavanja i socijalne politike u Beogradu izvršio inspekcijski nadzor 25.07.2013. godine o čemu je sačinjen Zapisnik br. 129-55-47/2013 i rešenjem je naloženo da se otklone određeni nedostaci iz nadležnosti inspekcije socijalne zaštite. Takođe, obavestena je Pokrajinska inspekcija za zaštitu životne sredine, Ministarstvo zdravlja-odsek za zdravstvenu inspekciju, Odeljenje sanitarne inspekcije.

Dom „Veternik“, dopisom br. 656/1-2013 od 20.08.2013. godine, obavestio je Pokrajinskog ombudsmana da je farmaceutske otpad zakopan u dvorištu ustanove u periodu od 2001-2004 godine i da o njemu nema

nikakvog pisanog dokumenta. Medicinski otpad potiče iz vremena „sankcija“ kada je velika količina humanitarne pomoći stizala u ustanovu od raznih nevladinih organizacija i većina tog materijala nije bila upotrebljiva za rad ustanove, a u to vreme, ustanova nije imala rešenje kako da takve lekove uništi. Operativnim radom zatrpavanja otpada je rukovodio tadašnji koordinator Doma, B. M., koji više nije zaposlen u ustanovi.

Ustanovljeno je da je prilikom pronalaska lekova manja grupa korisnika Doma bila angažovana u prikupljanju pronađenog otpada po nalogu dežurne vaspitačice D. M., koja je preduzela osnovne zaštitne mere angažovanih korisnika podelom zaštitnih rukavica. Prema izjašnjenju Doma **„samo angažovanje korisnika u prikupljanju otpada nije bila ispravna odluka dežurnog vaspitača, ali kada se uzme u obzir činjenica da je deo otkopanih lekova već zatekla u posedu nekoliko korisnika, razumljiva je želja vaspitačice da što pre eliminiše pronađeni otpad i spreči moguće trovanje“**. Tvrdi se da nijedan od korisnika nije imao bilo kakvih zdravstvenih tegoba niti se povredio prilikom prikupljanja otpada. Tadašnji direktor D. M. nije smatrao da je potrebno pokretati pitanje odgovornosti vaspitača zbog angažovanja dece. Takođe, utvrđeno je da nisu postojali elementi prinude prema korisnicima Doma da iskopavaju medicinski otpad, niti je utvrđeno eventualno postojanje institucionalnog nasilja prema korisnicima.

Imajući u vidu činjenicu da u krugu ustanove još uvek postoji zakopana neutvrđena količina farmakološkog otpada, Dom je obavestio Pokrajinskog ombudsmana da je ustanova preduzela aktivnosti u cilju eliminisanja preostalog otpada, tako što je ovlašćenom preduzeću poverila posao da u skladu sa zakonom izvrši otkopavanje i eliminaciju eventualnih preostalih količina lekova.

Povodom konkretnog slučaja reagovali su svi nadležni organi, te je Ministarstvo rada, zapošljavanja i socijalne politike-Sektor za brigu o porodici i socijalnu zaštitu u saradnji sa Pokrajinskim sekretarijatom za zdravstvo, socijalnu politiku i demografiju izvršio vanredni inspekcijski nadzor. Tom prilikom je konstatovano da je utvrđeno vreme kada su lekovi iskopani, ali ne i kada su tačno zakopani, a konstatovano je i da nije moguće utvrditi sve okolnosti pod kojim se događaj desio. Posebno se konstatovalo da o događaju nisu obavestili nadležni organi, iako je Dom imao obavezu da to uradi. Naloženo je da se izvrši revizija smeštaja svih korisnika koji po kategoriji ne odgovaraju Domu, kao i da se obezbedi sigurnost svih korisnika u ustanovi.

Sektor za sanitarni nadzor i javno zdravlje Pokrajinskog sekretarijata za zdravstvo, socijalnu politiku i demografiju je utvrdio da je sadašnje upravljanje i manipulacija sa medicinskim otpadom na higijenski prihvatljiv način, kao i da je usaglašeno sa Zakonom o upravljanju sa otpadom, kao i sa Zakonom o zaštiti stanovništva od zaraznih bolesti.

Pored toga, izvršen je i inspekcijski nadzor Pokrajinskog sekretarijata za urbanizam, graditeljstvo i zaštitu životne sredine-Odeljenja za kontrolu industrijskih objekata, kojim je utvrđeno da ustanova ima sklopljen Ugovor o pružanju usluga uništavanja medicinskog otpada sa Domom Zdravlja „Novi Sad“, kao i da se otpad čuva na propisan način. Međutim, pošto je utvrđeno i da ne postoji evidencija o generisanoj količini otpadne ambalaže od farmaceutske otpada i da nije formalno određeno lice odgovorno za upravljanje otpadom, ustanovi su naložene mere da te propuste otkloni.

Na osnovu navedenog i priložene dokumentacije, Pokrajinski ombudsman je utvrdio da se propust u radu ustanove sastojao u tome da dežurna vaspitačica Doma nije postupala u najboljem interesu korisnika Doma kada im je dozvolila da učestvuju u otkopavanju otpada, da direktor u vreme kada se propust desio nije pokrenuo postupak utvrđivanja odgovornosti svih aktera u sporom događaju, niti je obavestio nadležne organe o problemu sa upravljanjem medicinskim otpadom, uključujući i sanitarnu, zdravstvenu i inspekciju za zaštitu životne sredine. Propust u radu ustanove se sastoji i u tome što uprava Doma nije vršila blagovremeno reviziju smeštaja korisnika Doma.

Ovakvim postupanjem ustanove, povređene su odredbe Zakona o socijalnoj zaštiti („Sl. glasnik RS“, br. 24/2011), odredbi Zakona o upravljanju otpadom („Sl. glasnik RS“, br. 36/09 i 88/10) i Pravilnika o upravljanju medicinskim otpadom („Sl. glasnik RS“, br. 78/2010).

Nakon sprovedenog postupka, Pokrajinski ombudsman je, ceneći utvrđene činjenice uputio preporuku o načinu otklanjanja uočenih propusta, na osnovu člana 33. stav 1. alineja 2. Pokrajinske skupštinske odluke o Pokrajinskom ombudsmanu.

**ZAMENICA
POKRAJINSKOG OMBUDSMANA**

Marija Kordić